

НЕВІДВОРОТНІСТЬ ПОКАРАННЯ В МЕХАНІЗМІ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ

Габуда Андрій Степанович,

канд. юрид. наук, доц.,

доцент кафедри кримінально-правових дисциплін
та оперативно-розшукової діяльності, Прикарпатський
факультет Національної академії внутрішніх справ,

Україна, м. Івано-Франківськ

e-mail: Gabudaas@ukr.net

ORCID 0000-0001-9546-2790

На шляху розбудови правової держави в Україні продовжується робота щодо докорінного реформування всіх сфер життєдіяльності суспільства. Проте корупція заважає нормальному функціонуванню та подальшому розвитку країни, підриває основи державності. Тому важливо, щоб діяльність у напрямку соціально-орієнтованих перетворень супроводжувалась науково-обґрунтованим вивченням причин поширеності та видозмінення корупційних проявів, а також пропозиціями щодо вдосконалення дієвості механізму протидії цьому явищу.

Українська влада, не без тиску громадянського суспільства та міжнародних партнерів, все ж таки провела антикорупційну реформу. Було прийнято нове антикорупційне законодавство. З метою реалізації затверджених нормативних приписів створено нові спеціалізовані антикорупційні органи. Однак, незважаючи на вагомі зміни в державі, Україна отримала негативну оцінку у справі боротьби з корупцією і перебуває на 120 місці світового рейтингу, та займає останнє місце в Європі.

Оскільки робота з протидії корупції безумовно ведеться, але відчутних позитивних змін не відбувається, то все це змушує замислитись над тим, які причини такої малоефективної боротьби з корупцією та чому корупціонери залишаються не покараними.

Серед дієвих інструментів протидії та запобігання корупції особливе місце займає принцип невідворотності покарання за корупційні правопорушення. Однак не завершеність в Україні судової реформи призвела до розбалансованості системи правосуддя. Неспроможність судової гілки влади в розумні строки розглядати кримінальні провадження про корупційні кримінальні правопорушення та призначати справедливі покарання особам, визнаним винними за рішенням суду, свідчить про те, що дієвість принципу невідворотності покарання під загрозою.

Ключові слова: корупція; правопорушення; причини; правоохоронні органи; втрата дієвості принципу.

Вступ. Сьогодні в Україні мабуть не знайти людини, яка б безпосередньо чи опосередковано не стикалася з корупцією. Це вкрай негативне явище проявляється в усіх сферах життя нашого суспільства. Тому боротьба з корупцією стала предметом пильної уваги інститутів держави, громадських організацій, засобів масової інформації та пересічних громадян. З огляду на це актуальність дослідження корупції, незалежно від форм її проявів, є

беззаперечною.

Корупція як особливе соціальне явище існує у будь-якому суспільстві, яке потребує управління, і викоринити її повністю вкрай важко. Проте рівень корупції в різних країнах у різні епохи різний. В одних державах, де ступінь поширеності зловживань своїми повноваженнями серед посадових осіб незначний, корупція не підриває основи державності, не заважає нормальному функціонуванню та розвитку суспільства і, отже, не становить серйозної небезпеки. В інших, де корупція поширюється на всі сфери суспільства, перетворюється на норму і традицію, вона знижує загальну ефективність державного управління і стає гострою національною проблемою [1, с. 113]. Саме до другої групи держав із значним поширенням різних корупційних проявів відноситься й Україна. І оскільки уповноважені органи нашої держави активно протидіють цьому явищу, але відчутних позитивних змін не відбувається, все це змушує замислитись над тим, які причини такої малоефективної боротьби з корупцією та чому корупціонери залишаються не покараними.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню різних аспектів проблем корупції та вдосконаленню вітчизняного антикорупційного законодавства присвячено багато праць відомих учених, зокрема Ю. В. Бауліна (Y. V. Baulin), В. В. Голіни (V. V. Holina), А. П. Закалюка (A. P. Zakaliuk), О. М. Костенка (O. M. Kostenko), М. І. Мельника (M. I. Melnyk), В. О. Навроцького (V. O. Navrotskyi), Є. В. Невмержицького (Y. V. Nevmerzhytskyi), С. С. Рогульського (S. S. Rohulskyi), А. В. Савченка (A. V. Savchenko), В. І. Тютюгіна (V. I. Tiutiuhin), В. І. Шакуна (V. I. Shakun) та ін. Їх дослідження не лише вплинули на подальший розвиток наукової думки, а й широко використовуються у правозастосовній практиці. Разом із тим, незважаючи на підвищену увагу та ступінь розробленості проблеми боротьби з корупцією, вважати її вичерпаною не можна. Зокрема, недостатньо вивченим залишається питання дієвості в Україні принципу невідворотності покарання за корупційні правопорушення.

Мета і завдання дослідження – розглянути основні причини появи, поширення та видозмінення корупції, виділити з них в самостійну й одну з найголовніших таких причин – втрату дієвості принципу невідворотності покарання за корупційні правопорушення. Особливо актуальним з наукової точки зору видається дослідження цього принципу через призму функціонування механізму протидії корупції з урахуванням емпіричних даних про результати діяльності в цій сфері правоохоронних органів.

Виклад основного матеріалу. Небезпечність і поширеність корупції є результатом не тільки суб'єктивного сприйняття, а й об'єктивної реальності. Так, Уряд та Верховна Рада України в Концепції боротьби з корупцією на 1998–2005 рр. офіційно підтвердили, що корупція є одним з основних чинників, які створюють реальну загрозу національній безпеці й демократичному розвитку держави, вона негативно впливає на всі сторони суспільного життя – економіку, політику, управління, соціальну і правову сфери, громадську свідомість, міжнародні відносини. В Антикорупційній стратегії на 2018–2020 рр. уже більш лаконічно наголошується, що корупція залишається одним із негативних соціальних явищ, що турбує українське суспільство і державу.

Слід відзначити, що Українська влада, не без тиску громадянського суспільства та міжнародних партнерів, все ж таки провела антикорупційну реформу, яка є найбільшою за все існування України. Було прийнято нове антикорупційне законодавство у сфері державної служби, відкритих закупівель, надання адміністративних послуг. Для осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, законодавець створив систему антикорупційних обмежень, зокрема щодо: використання службових повноважень чи свого становища; обмеження щодо одержання подарунків; сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності; фінансового контролю та декларування доходів. Внесено низку істотних змін до КУпАП та КК України, які встановили відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією та корупційні правопорушення. З метою реалізації затверджених нормативних приписів створено нові антикорупційні органи: Національне

антикорупційне бюро України, Національне агентство з питань запобігання корупції, Антикорупційну прокуратуру, Агентство з розшуку та менеджменту активів, Вищий антикорупційний суд.

Проте, незважаючи на ці без сумніву вагомі зміни в державі, Україна отримала негативну оцінку у справі боротьби з корупцією, перебуває на 120 місці світового рейтингу та займає останнє місце в Європі. І тут справа не стільки в рейтингу, як у тому, що суспільство вкотре розчаровується у бажанні політичних еліт проводити необхідні зміни у системі функціонування органів державної влади, місцевого самоврядування, приватно-публічній сфері. Це твердження не потребує будь-яких доводів, оскільки корупцією уражені (більше чи менше) всі сфери життєдіяльності українського суспільства. Більше того, в Україні корупція має унікальну здатність легко й швидко пристосовуватися до змін у державі та суспільстві.

Оскільки робота в напрямку протидії корупції безумовно ведеться, але масштаби її не зменшуються, виникає логічне запитання: чому за умов прийняття необхідних нормативно-правових актів та створення спеціалізованих правоохоронних органів в Україні не відбувається перелому у знищенні чи бодай істотному обмеженні розмаїтої корупції?

Насправді таких причин багато. Насамперед і головним чином це тотальне зловживання владою з метою власної вигоди, відсутність політичної волі на найвищих щаблях державної влади й водночас регуляторно-управлінська недосконалість у протидії корупційним схемам та діям, і, нарешті – деформована судова система, яка мінімізує ризики невідворотності покарання.

Окрім відсутності твердої політичної волі на протидію передусім елітарній високодохідній корупції представників вищих ешелонів державної влади, на думку А. Савченка, в Україні бракує: науково обґрунтованої національної системи визначення рівня корупції; чітких критеріїв оцінки ефективності роботи органів кримінальної юстиції; зрозумілих кількісних і якісних індикаторів результативності виконання низки прийнятих програмних

документів у сфері запобігання корупції тощо. Зазначені обставини свідчать загалом про низьку ефективність реалізації стратегії протидії корупції в Україні і, як наслідок, – її активне засилля, високий рівень і поширеність [2, с. 58].

Проблемним питанням для України з цього приводу є обраний шлях часткових реформ, про які застерігав Джоел Геллман у своїй статті «Переможці отримують все» [3, с. 211–216]. Часткові реформи згубні для країни та її жителів, вони приносять ще гірші результати, ніж повна їх відсутність.

На підтвердження вказаного бачення можна навести цікавий, але гіркий для України приклад екс-міністра фінансів Словаччини, співголови Стратегічної групи радників з підтримки реформ (SAGSUR) Івана Міклош. Він порівнює реформи, які проводилися в Польщі, Україні та Білорусі та зазначає, що в 1990 р. ці три країни перебували приблизно на одному рівні економічного розвитку, якщо судити за рівнем ВВП на душу населення. Нинішній рівень економічного розвитку Польщі, де проводилися всеосяжні реформи, в три рази вищий, ніж в Україні з її політикою проведення часткових реформ. Рівень економічного розвитку Білорусі, де реформ практично не було, – у два рази вищий, ніж в Україні. Також, як зазначає І. Міклош, у країнах з частковими реформами більш виражений перерозподіл доходів на користь окремого вузького кола людей. Основна причина криється в тому, що стратегія часткових реформ створює багато можливостей для легкого збагачення [4].

Є. Скулиш звертає увагу на бюрократичний підхід держави як основного суб'єкта і носія влади у здійсненні антикорупційної політики. Автор зазначає, що замість системного застосування регуляторних імперативів протидії корупції держава діє за звичною бюрократичною логікою – на кожну проблему створює орган (а нерідко – цілу низку державних інституцій), щоб таким чином запобігати й протидіяти системній корупції. Однак при цьому корупційні процеси відчутно й масштабно не гальмуються [5, с. 32]. Таким чином, корупція із спорадичного неформального явища перетворюється на масштабний соціально-економічний інститут, що несе реальну загрозу національній безпеці країни. Тому теоретичні пошуки шляхів і механізмів

деінституалізації системної корупції концептуального характеру вкрай важливі й необхідні.

До названих причин відносять також побутову корупцію. І хоча у доктрині її визнання є одностайним, підходи щодо протидії цьому виду корупції різняться. Так, О. Костенко у своїй праці «робить висновок про те, що вирішальним фактором для протидії корупції кризового типу є «діяльність, спрямована на зменшення корупційної активності громадян» [6, с. 20].

Не погоджуючись з наведеною думкою, А. Волошенко вважає одним із ключових чинників побутової корупції в Україні вимушений контакт громадянина з чиновником. Загроза побутової (низової) корупції в тому, що при мінімальному рівні ризику для обох сторін угоди вона володіє специфічною цінністю не тільки для отримувача хабара, а й для хабародавця. Водночас хабар допомагає вирішити постійно виникаючі проблеми на побутовому рівні, коли за невелику плату громадянин отримує дозвіл на можливість невеликих порушень відомчих інструкцій. Масштабна низова корупція несе в собі значну загрозу, оскільки створює сприятливе психологічне підґрунтя для виникнення й існування інших форм корупції та побудови вертикальної корупції, яка відповідно є базисом для формування організованих корупційних структур і співтовариств [7]. Тому слід підтримати позицію, що корупція як очевидна реальність пронизує передусім владні ешелони, олігархічні й корпоративні монополії, офшорні лагуни з українським капіталом, а затим і окремих громадян. Відповідно, запобігання корупції необхідно розпочинати не із пересічних громадян, а із спеціальних суб'єктів, уповноважених на виконання функцій держави та органів місцевого самоврядування, а також тих, що надають публічні послуги.

Цим причини значного поширення корупції не вичерпуються. У роботі робиться акцент ще на тому, що однією з головних проблем неефективної боротьби з корупцією в Україні є втрата дієвості принципу невідворотності покарання.

У доктрині ця проблема хоч і фрагментарно обговорюється, все ж

цілковитої уваги вчених не позбавлена. Так, досліджуючи сучасний стан і проблеми запобігання корупції в Україні, Л. А. Зубкова одним з основних антикорупційних заходів визнає прагнення зробити корупцію ризикованою й не вигідною. На думку автора, яку слід підтримати, доки державному службовцю буде вигідно брати хабарі й зловживати владою, а ризик понести покарання буде мінімальним, жодні репресивні заходи не матимуть позитивного результату [8, с. 39].

В. В. Василевич, розкриваючи тенденції корупційної злочинності в Україні, теж переконує, що для продовження процесів антикорупційних змін в Україні, серед іншого, необхідно забезпечити принцип невідворотного покарання для посадовців, що вчинили корупційні злочини, зокрема за подання неправдивої інформації в декларації [9, с. 28].

Одним із критеріїв ефективності діяльності спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції має бути реальна кількість і якість кримінальних проваджень, протоколів про адміністративні правопорушення, пов'язаних із корупцією, позовів (заяв), внесених до суду, внесення приписів про порушення вимог антикорупційного законодавства, відшкодування шкоди та витребування майна, активів, коштів, які набуті в результаті вчинення корупційних правопорушень, тощо [10, с. 54].

Серед таких суб'єктів чільне місце займає Національне антикорупційне бюро України – державний правоохоронний орган, на який покладається попередження, виявлення, припинення, розслідування та розкриття корупційних правопорушень, віднесених до його підслідності, а також запобігання вчиненню нових.

Якщо проаналізувати звітність про діяльність НАБУ [11], то можна зробити категоричний висновок про те, що продуктивність цього органу з кожним роком нарощується, все більше проваджень про злочини, вчинені вищими посадовими особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, які становлять загрозу національній безпеці, скеровується до суду. Серед фігурантів розслідувань є: народні депутати,

колишні урядовці, прокурори, співробітники Служби безпеки України, судді. Однак більшість правопорушників залишаються не покараними.

Так, станом на червень 2019 р. із 143 кримінальних проваджень, направлених до суду, лише 33 мають рішення судів. З них: 21 – вироки, якими затверджені угоди про визнання винуватості; 9 – вироки, за якими обвинувачених звільнено від кримінальної відповідальності; одна ухвала про закриття провадження, і лише два вироки, за якими засуджено трьох осіб до позбавлення волі. Наведені статистичні дані вказують, що навіть така низька результативність судових розглядів не відзначається ефективністю [11].

На недоліки у діяльності судової гілки влади звертає увагу і директор НАБУ Артем Ситник. На його переконання, як і раніше, актуальною залишається тенденція, за якої суди першої інстанції не квапляться розглядати провадження про кримінальні корупційні правопорушення. Зокрема, понад рік знадобилося для того, щоб призначити розгляд кримінального провадження стосовно директора ТОВ «Запорізький титано-магнієвий комбінат», якому Національне бюро та Спеціалізована антикорупційна прокуратура інкримінують зловживання службовим становищем, що спричинило майже пів мільярда гривень збитків інтересам держави. Відповідний обвинувальний акт скеровано до суду у листопаді 2016 р., однак перший розгляд по суті призначили лише через 13 місяців – у грудні 2017 р. За цей час справу передали з Печерського районного суду м. Києва до Заводського райсуду м. Запоріжжя, а підготовчі засідання кілька разів переносилися. Загалом ці бюрократичні перипетії тривали вдвічі довше ніж, власне, саме розслідування. До «рекордсменів» за темпами розгляду в суді можна віднести і провадження за фактами завдання збитків ПАТ «Державна продовольчо-зернова корпорація України», в якій впродовж 16 місяців не може відбутися підготовче засідання. Протягом 16 місяців суд не починає розгляд провадження за фактом незаконного впливу на Міністра економічного розвитку та торгівлі [11]. І це лише на етапі підготовчого провадження. А коли буде встановлена істина і винні особи понесуть справедливе покарання – питання риторичне.

Часто судовий розгляд затягується з об'єктивних причин, зокрема, через неможливість сформувати колегію судів. Відповідно до Кримінального процесуального кодексу України, провадження НАБУ та САП повинні розглядати троє суддів, які мають професійний стаж роботи не менше п'яти років. Системою автоматичного розподілу судових справ до складу колегії часто призначається служитель Феміди без необхідного стажу, який змушений брати самовідвід на першому ж засіданні. Проте навіть після того, як колегія суддів сформована, засідання можуть відбуватися з інтервалами у кілька місяців через заплановані відпустки, відрядження чи інші поважні причини працівників суду. Також, через кадровий дефіцит, який утворився під час реалізації судової реформи, місцеві судові інстанції перевантажені, тому часто затягування розгляду відбувається з цілком зрозумілих причин – у суддів немає можливості проводити засідання частіше ніж раз на місяць. З іншого боку, очевидним є і небажання деяких суддів розглядати резонансні справи від НАБУ, особливо коли у залі судових засідань під час розгляду крім адвокатів, прокурорів і обвинувачених подекуди присутні високопосадові особи та народні обранці. Потрібно враховувати й той факт, що в кожному сьомому провадженні фігурують самі служителі Феміди [11].

І хоча відсутність судової практики (за винятком кількох вироків) у даній категорії кримінальних проваджень сьогодні не дозволяє зробити однозначних висновків щодо якості розслідування у спрямованих НАБУ до суду провадженнях, неспроможність судової системи забезпечити об'єктивний і швидкий їх розгляд стає очевидною.

Більше того, враховуючи, що стан протидії кримінальній та адміністративній корупції залишається на низькому рівні [12], фактична кількість осіб, засуджених за вчинення корупційних злочинів, невинно і суттєво зменшується з року в рік [13], 83 % осіб, стосовно яких винесені обвинувальні вирoki, – це дрібні чиновники та приватні особи (посередники або ж учасники держзакупівель), п'ята частина засуджених – правоохоронці (у тому числі самі судді), 52 % усіх покарань – це найменш суворі – штрафи, 14 %

– звільнено від відбування покарання (з випробуванням, на підставі Закону про амністію, у зв'язку із закінченням строків давності), 8 % – виправдані й стільки ж (всього 8 %) – засуджені до позбавлення волі [14], проблема безкарності набула системного характеру і все більше поглиблюється.

Відсутність обвинувальних вироків дозволяє уникати кримінальної відповідальності топ-корупціонерам, на покарання яких очікує суспільство. Також це унеможливорює повернення до бюджету державних коштів, арештованих під час розслідувань, та відшкодування завданих збитків. А справедливе покарання осіб, визнаних винними судом, як відомо, є одним із дієвих інструментів попередження вчинення корупційних правопорушень іншими суб'єктами відповідальності. Оскільки з вересня цього року запрацював ще один спеціалізований орган з боротьби проти корупції – Вищий антикорупційний суд, то надія на те, що дієвість принципу невідворотності покарання за корупційні злочини все ж буде відновлена, набуває ознак реалістичності.

Висновки. Наведені причини корупції не є виключним переліком усіх детермінант, які зумовлюють наявну й розгалужену корупційну практику. Проте висвітлені у статті положення дають підстави дійти висновку, що для усунення чинників, які породжують корупційні прояви, необхідно запровадити дієвий комплексний підхід, який би враховував існуючий між різними їх видами взаємозв'язок. Корупцію неможливо побороти в цілому, якщо таку боротьбу вести лише в окремих сферах суспільного життя. Тільки боротьба з усіма її проявами на всіх фундаментальних ділянках індикації людини і світу може змінити ситуацію на краще.

Серед дієвих механізмів та інструментів протидії й запобігання корупції особливе місце займає принцип невідворотності покарання за корупційні правопорушення. Однак наведені вище фактичні дані дають підстави стверджувати, що незавершеність в Україні судової реформи призвела до розбалансованості системи правосуддя. Неспроможність судової гілки влади в розумні строки розглядати кримінальні провадження про корупційні

кримінальні правопорушення та виносити справедливі покарання особам, визнаним винними за рішенням суду, свідчить про те, що дієвість принципу невідворотності покарання під загрозою. А як відомо, коли правопорушення вчинене, а відповідальність за нього не настала, це завдає великої шкоди авторитету закону і влади.

Список літератури

1. Суббот А., Дем'янчук Ю. Засоби протидії та запобігання корупції в умовах реформування законодавства. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 6. С. 113–117.
2. Савченко А. Актуальні питання кримінальної відповідальності за корупційні злочини. *Право України*. 2015. № 12. С. 58–68.
3. Hellman S. Winners take all: the politics of partial reform in postcommunist transitions. *World Politics*. 1998. Vol. 50, № 2. P. 203–234.
4. Миклош І. Победители, которые получают все. *Новое время*. URL: <https://nv.ua/opinion/miklos/pobediteli-kotorye-poluchat-vse26330.html> (дата звернення: 25.06.2019).
5. Скулиш Є. Державне бюро розслідувань як спеціально уповноважений суб'єкт у сфері протидії корупції. *Право України*. 2015. № 12. С. 30–36.
6. Костенко О. Щодо антикорупційного потенціалу «людського фактору» або про «камінь, яким зневажили будівничі. *Право України*. 2015. № 12. С. 14–21.
7. Волощенко А. В. Системна корупція: державні регуляторні імперативи протидії. *Ефективна економіка* : електрон. наук. вид. 2018. № 6. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=6395> (дата звернення: 21.08.2019).
8. Зубкова Л. А. Сучасний стан і проблеми запобігання корупції в Україні. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2017. № 3 (104). С. 34–44.
9. Василевич В. В. Тенденції корупційної злочинності в Україні. *Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 9 груд. 2016 р.). Київ, 2016. С. 25–28.
10. Дьомін Ю. Шляхи підвищення ефективності боротьби з корупцією. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2016. № 2 (44). С. 51–56.
11. Звіти про роботу Національного антикорупційного бюро України за 2015–2019 рр. URL: <https://nabu.gov.ua/reports> (дата звернення: 12.09.2019).
12. Аналітична довідка про стан і основні тенденції криміногенної та безпекової ситуації в Україні у I півріччі 2016 року / Департамент аналітичної роботи та організації управління МВС України. Київ, 2016. 52 с.
13. Статистична інформація щодо застосування кримінального законодавства про протидію корупції станом на 28 березня 2017 року / Центр політико-правових реформ. URL: <http://pravo.org.ua/ua/news/20872087-3.4.-statistichna-informatsiya-schodo-zastosuvannya-kriminalnogo-zakonodavstva-pro-protidiyu-koruptsiyi> (дата звернення: 18.07.2019).
14. Топ-корупціонери: вироки за 2015–2017 роки. *Наші гроші*. URL: <http://nashigroshi.org/2017/12/29/top-koruptsiyery-vyroky-za-2015-2017-roky/> (дата звернення: 02.08.2019).

References

1. Subbot, A., Dem'ianchuk, Yu. (2017). Zasoby protydii ta zapobihannia koruptsii v umovakh reformuvannia zakonodavstva. *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo*, 6, 113–117 [in Ukrainian].
2. Savchenko, A. (2015). Aktualni pytannia kryminalnoi vidpovidalnosti za koruptsiini zlochyny. *Pravo Ukrainy*, 12, 58–68 [in Ukrainian].

3. Hellman, S. (1998). Winners take all: the politics of partial reform in postcommunist transitions. *World Politics*, vol. 50, 2, 203–234.
4. Miklosh, I. (2014). Pobediteli, kotorye poluchat vse. *Novoe vremja*. URL: <https://nv.ua/opinion/miklos/pobediteli-kotorye-poluchat-vse26330.html> [in Ukrainian].
5. Skulysh, Ye. (2015). Derzhavne biuro rozsliduvan yak spetsialno upovnovazhenyi sub'iekt u sferi protydii koruptsii. *Pravo Ukrainy: yurydychnyi zhurnal*, 12, 30–36 [in Ukrainian].
6. Kostenko, O. (2015). Shchodo antykoruptsiinoho potentsialu «liudskoho faktoru» abo pro «kamin, yakym znevazhyly budivnychi. *Pravo Ukrainy*, 12, 14–21 [in Ukrainian].
7. Voloshenko, A.V. (2018). Systemna koruptsiia: derzhavni rehuliatorni imperatyvy protydii. *Efektivna ekonomika: elektronne naukove vydannia*, 6. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6395> [in Ukrainian].
8. Zubkova, L.A. (2017). Suchasnyi stan i problemy zapobihannia koruptsii v Ukraini. *Naukovyi visnyk Natsionalnoi akademii vnutrishnikh sprav*, 3 (104), 34–44 [in Ukrainian].
9. Vasylevych, V.V. (2016). Tendentsii koruptsiinoi zlochynnosti v Ukraini. *Realizatsiia derzhavnoi antykoruptsiinoi polityky v mizhnarodnomu vymiri: materialy Mizhnar. nauk.-prakt. konf. – Implementation of State Anti-Corruption Policy in the International Dimension: Materials Intern. Research Practice Conf. (Kyiv, 9 hrud. 2016 r.)*. Kyiv, 25–28 [in Ukrainian].
10. Domin, Yu. (2016). Shliakhy pidvyshchennia efektyvnosti borotby z koruptsiieiu. *Visnyk Natsionalnoi akademii prokuratury Ukrainy*, 2 (44), 51–56 [in Ukrainian].
11. Zvity pro robotu Natsionalnogo antykoruptsiinoho biuro Ukrainy za 2015–2019 rr. URL: <https://nabu.gov.ua/reports> [in Ukrainian].
12. Analitychna dovidka pro stan i osnovni tendentsii kryminohennoi ta bezpekovoii sytuatsii v Ukraini u I pivrichchi 2016 roku. Departament analitychnoi roboty ta orhanizatsii upravlinnia MVS Ukrainy. (2016). Kyiv [in Ukrainian].
13. Statystychna informatsiia shchodo zastosuvannia kryminalnogo zakonodavstva pro protydiiu koruptsii stanom na 28 bereznia 2017 roku. Tsentr polityko-pravovykh reform. (2017). URL: <http://pravo.org.ua/ua/news/20872087-3.4.-statistichna-informatsiya-schodo-zastosuvannya-kryminalnogo-zakonodavstva-pro-protidiyu-koruptsiyi> [in Ukrainian].
14. Top-koruptsiionery: vyroky za 2015–2017 roky. (2017). *Nashi hroshi*. URL: <http://nashigroshi.org/2017/12/29/top-koruptsiionery-vyroky-za-2015-2017-roky/> [in Ukrainian].

Габуда А. С., канд. юрид. наук, доц., доцент кафедры уголовно-правовых дисциплин и оперативно-розыскной деятельности, Прикарпатский факультет Национальной академии внутренних дел, Украина, г. Ивано-Франковск.

e-mail : Gabudaas@ukr.net ; ORCID 0000-0001-9546-2790

Неотвратимость наказания в механизме противодействия коррупции

На пути построения правового государства, в Украине продолжается работа по коренному реформированию всех сфер жизнедеятельности общества. Однако коррупция мешает нормальному функционированию и дальнейшему развитию страны, подрывает основы государственности. Поэтому, важно, чтобы деятельность в направлении социально ориентированных преобразований сопровождалась научно-обоснованным изучением причин распространенности и видоизменения коррупционных проявлений, а также предложениями по совершенствованию действенности механизма противодействия этому явлению.

Украинская власть, не без давления гражданского общества и международных партнеров, все же провела антикоррупционную реформу. Было принято новое антикоррупционное законодательство. С целью реализации утвержденных нормативных предписаний созданы новые специализированные антикоррупционные органы. Однако, несмотря на существенные изменения в государстве, Украина получила негативную оценку в деле борьбы с коррупцией и находится на 120 месте мирового рейтинга, и занимает последнее место в Европе.

Так как работа в направлении противодействия коррупции безусловно ведется, но

ощутимых положительных изменений не происходит, то все это заставляет задуматься над тем, а какие причины такого малоэффективной борьбы с коррупцией и почему коррупционеры остаются наказанными.

Среди действенных инструментов противодействия и предотвращения коррупции особое место занимает – принцип неотвратимости наказания за коррупционные правонарушения. Однако, завершенность в Украине судебной реформы привела к разбалансированности системы правосудия. Несостоятельность судебной ветви власти в разумные сроки рассматривать уголовные производства о коррупционных уголовных правонарушениях и назначать справедливые наказания лицам, признанными виновными по решению суда, свидетельствует о том, что действенность принципа неотвратимости наказания под угрозой.

Ключевые слова: коррупция; правонарушения; причины; правоохранительные органы; потеря действенности принципа.

Gubuda A. S., PhD in Law, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Criminal Law Disciplines and Operational-Investigative Activity, Precarpathian Faculty of National Academy of Internal Affairs, Ukraine, Ivano-Frankivsk/

e-mail: Gabudaas@ukr.net ; ORCID 0000-0001-9546-2790

Invalidity of punishment in the mechanism for counteracting corruption

On its way of building a law state, Ukraine continues to thoroughly reform all spheres of society. However, corruption impedes the proper functioning and further development of society, undermines the foundations of statehood. Therefore, it is important that activities in the field of socially oriented transformations to be accompanied by a science-based study of the causes of prevalence and modification of corrupt manifestations, as well as proposals for improving the effectiveness of the mechanism of counteracting this phenomenon.

Not without pressure from civil society and international partners, the Ukrainian authorities have carried out anti-corruption reform. New anti-corruption legislation has been adopted. New specialized anti-corruption bodies have been created to implement the approved regulatory requirements. However, despite of the significant changes in the country, Ukraine has received a negative assessment in the fight against corruption and is ranked 120 in the world rankings and the last in Europe.

Though, the work against corruption is certainly conducted, there are no tangible positive changes, and all this makes one think about the reasons for such an ineffective fight against corruption and why corrupt officials remain unpunished.

Among the effective tools for fighting and preventing corruption, the principle of inevitability of punishment for corruption offenses holds a special place. However, the incompleteness of judicial reform in Ukraine has led to the imbalance of the justice system. The inability of the judicial branch to hear criminal proceedings on corruption offenses within a reasonable time and to impose fair sentences on those found guilty by a court decision, demonstrates that the principle of the inevitability of punishment is under threat.

Keywords: corruption; offenses; reasons; law enforcement authorities; loss of principle.

Надійшла до редколегії 11.11.2019 р.